

Sygn. akt: I C 1304/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Rejonowy w Legnicy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Joanna Tabor-Wytrykowska
Protokolant:	sekr. sądowy Magdalena Jagiera

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2014 r. w Legnicy

sprawy z powództwa powoda B. Z.

przeciwko stronie pozwanej Gminie L. - Gminnemu Zakładowi (...) w L.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 600,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 1304/13

UZASADNIENIE

Powód B. Z. domagał się zasądzenia od strony pozwanej Gminy L. – Gminnego Zakładu (...) w L. kwoty 3 500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 5 listopada 2010 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu wskazał, że 5 listopada 2010 r. dokonał rezerwacji miejsca nr (...) (rząd 11, miejsce 333) na cmentarzu komunalnym w L., za co zapłacił 100 zł. Rezerwacji dokonał dlatego, że było to miejsce położone bezpośrednio przy grobie głębionym rodziców powoda. W dniu 8 lutego 2011 r. ta sama parcela została sprzedana przez pracownika Gminy na rzecz obcej dla powoda osoby – H. M. – w celu pochówku jej męża. Powód powiadomił Prokuraturę o możliwości popełnienia przestępstwa – postępowanie zakończyło się odmową wszczęcia śledztwa w sprawie przekroczenia uprawnień przez pracowników Gminy. Powód był bardzo emocjonalnie związany ze swoimi rodzicami. W warunkach wiejskich rodzice i pochówek rodziców oraz miejsce grobu mają wielki emocjonalny ładunek uczuć. Według powoda zobowiązanie przyjęte na siebie przez Gminę w ogóle nie zostało wykonane. Dlatego powód żąda naprawienia szkody poprzez zapłacenie odszkodowania w wysokości 3 500 zł. W efekcie niewykonania zobowiązania powstała szkoda materialna i moralna o dużym ładunku emocjonalnym.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Gmina L. – Gminny Zakład (...) w L. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz od powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Zarzuciła, że nieprawdą jest, iż miejsce na grób głębiny sprzedane przez pozwanego H. M., znajdujące się w odległości 1,5 m od grobu głębionego rodziców powoda, było tym właśnie miejscem na grób wykupionym przez powoda. Miejscem zarezerwowanym przez powoda jest właśnie wolna przestrzeń znajdująca się pomiędzy grobem jego rodziców a grobem J. M.. Podniosła, że nie jest prawdą, by pozwany dwukrotnie sprzedał to samo miejsce. Zarzuciła również, że powód nie wykazał jaką

szkodę poniósł, w szczególności co składa się na dochodzoną w pozwie kwotę. Według pozwanego bezpodstawne jest też żądanie rekompensaty szkody moralnej.

W toku procesu obie strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 5 listopada 2010 r. powód dokonał rezerwacji miejsca na Cmentarzu Komunalnym w L. obok grobu głębinowego swoich rodziców K.K. Z., urządzonego w sierpniu 2010 r.

dowód: - faktura VAT (...) z dnia 05.11.2010 r. wraz z pokwitowaniem wpłaty z dnia 05.11.2010 r., k. 7,

- faktura VAT (...) z dnia 18.08.2010 r., k. 8.

W dniu 8 lutego 2011 r. J. M. (osoba obca dla powoda) został pochowany w grobie głębinowym mieszczącym się na Cmentarzu Komunalnym w L., w Kwaterze: X, R.: 11, Miejsce: 33, oddalonym o 1,48 m od prawej krawędzi grobu głębinowego K.K. Z..

dowód: - faktura VAT nr (...) z dnia 08.02.2011 r., k. 9,

- zdjęcie spornego miejsca, k. 30.

Zgodnie z obowiązującą na Cmentarzu Komunalnym w L. od 2012 r. numeracją, zarezerwowane przez powoda miejsce oznaczone jest numerem D/9/6.

dowód: - karta grobu, k. 54-55,

- zeznania świadka M. S., 00:07:13, k. 56 odwrót.

O możliwości zarezerwowania miejsca na cmentarzu powód dowiedział się, przy okazji urządzania grobu mamy, od znajomej – pracownicy strony pozwanej – M. S.. M. S. (1) zaproponowała powodowi, żeby zrobił sobie rezerwację z uwagi na możliwość urządzenia grobu rodzinnego. Tłumaczyła mu wówczas na czym polega grób rodzinny, tj. że nie ma przerwy między grobami. Powód nie mówił czy chce grób rodzinny czy inny. Powiedział, że zastanowi się. Rezerwacji dokonał 2-3 miesiące później. W 2010 r. groby na cmentarzu nie były ponumerowane.

W praktyce rezerwacje miejsca są dokonywane przeważnie przy grobach, które już istnieją. Rzadko zdarza się, aby ktoś rezerwował grób wolnostojący, w oderwaniu od grobu już istniejącego. Koszt rezerwacji miejsca w 2010 r. wynosił 100 zł i był niezależny od tego czy zainteresowany dokonywał rezerwacji grobu rodzinnego czy wolnostojącego. Zapłata tej kwoty nie oznaczała, że zainteresowany zarezerwował grób rodzinny, bo grób rodzinny tworzy sobie sam zainteresowany. W praktyce osoba urządzająca kolejny grób w ramach grobu rodzinnego nie zachowuje nawet 20 cm odległości, chce, aby pochówek był jak najbliżej, aby były jak najmniejsze koszty przy stawianiu pomnika. Odległość zależy od rodziny. Rozbiera się wówczas istniejący pomnik i robi się tzw. dochowanie.

dowód: - zeznania świadków: M. S., 00:07:13, k. 56 odwrót, R. S., 00:02:12, k. 56, E. W., 00:33:58, k. 39 odwrót, S. B., 00:37: 57, k. 40,

- częściowo zeznania powoda, 00:24:14, k. 57.

W październiku 2011 r. powód złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa niedopełnienia obowiązków przez pracowników Gminnego Zakładu (...) w L.. Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2011 r., sygn.. akt 5 Ds. 830/11, Prokurator Rejonowy w Legnicy odmówił wszczęcia śledztwa w tej sprawie wobec braku znamion czynu zabronionego. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez Sąd Rejonowy w Legnicy postanowieniem z dnia 31 stycznia 2012 r., sygn. akt VIII Kp 711/11.

dowód: - postanowienie Prokuratora Rejonowego w Legnicy z dnia 07.12.2011 r., sygn.. akt 5 Ds. 830/11, k. 11-13,

- postanowienie Sadu Rejonowego w Legnicy z dnia 31.01.2012 r., sygn. akt VIII Kp 711/11, k. 15.

Pismem z dnia 1 lipca 2012 r. powód wezwał stronę pozwaną do zapłaty odszkodowania w wysokości 3 500 zł.

Strona pozwana odmówiła zaspokojenia roszczeń powoda.

dowód: - pismo powoda z dnia 01.07.2012 r., k. 16,

- pismo strony pozwanej z dnia 25.07.2012 r., k. 18.

Sąd zważył:

Powództwo jako nieudowodnione podlegało oddaleniu.

Powód B. Z. domagał się zasądzenia kwoty 3 500 zł z odsetkami. Swoje żądanie wywodził z niewykonania zobowiązania przez stronę pozwaną. Według powoda, nie ma możliwości urządzenia grobu w zarezerwowanej przez niego parceli z uwagi na brak wystarczającego miejsca. Powinien być 1 m szerokości, a po odliczeniu niezbędnych półmetrowych odległości od istniejących już grobów, dla powoda pozostaje niecałe 0,5 m. W konsekwencji powyższego, w uzasadnieniu pozwu powód wskazywał na istnienie szkody materialnej i emocjonalnej.

W rozpoznawanej sprawie, spór dotyczył tego, co stanowiło przedmiot umowy między stronami, bowiem pozwany twierdził i udowadniał zeznaniami świadków, że powód zarezerwował grób rodzinny, tj. taki który musi mieć 1,80 szerokości (0,80 m + 0,2 m + 0,8 m), powód zaś twierdził, że chodziło mu o rezerwację samodzielnego, pojedynczego grobu ziemnego, tj. takiego który ma szerokość 1 m. Swoje stanowisko powód uzasadniał tym, że do tego grobu miał zamiar przenieść szczątki najbliższych członków rodziny. W tym celu miał przeprowadzić ekshumację tych osób. W ten sposób miał też zrealizować wolę swoich zmarłych rodziców. Nie wykluczał też, że w przyszłości sam spocznie w tym grobie.

Ustalenia faktyczne w omawianym zakresie Sąd poczynił w oparciu o zeznania świadków – pracowników Gminy, którzy zgodnie zeznali, że powód dokonał rezerwacji grobu rodzinnego. Wynika to w szczególności z zeznań M. S., ale również R. S. i S. B.. Według Sądu zeznania tych świadków są spójne i wiarygodne.

R. S. zeznał, że wskazywał powodowi miejsce na cmentarzu. Koleżanka z pracy zaproponowała powodowi, aby zarezerwował sobie miejsce obok rodziców. Rezerwacja została dokonana jako grób rodziny. Miejsca na cmentarzu nie były wówczas jeszcze ponumerowane, bo nie było inwentaryzacji, która została zrobiona w 2012 lub 2013 r. Z doświadczenia świadek wie, że przy grobie rodzinnym nie ma przerw między grobami, bo jest szersza płyta.

M. S. (1) zeznała, że namówiła powoda na rezerwację miejsca. Zaproponowała, żeby zrobił sobie rezerwację z uwagi na możliwość urządzenia grobu rodzinnego. Powód powiedział, że zastanowi się, przyszedł dokonać rezerwacji nie od razu, tylko po 2-3 miesiącach. Tłumaczyła mu przy namawianiu na rezerwację na czym polega grób rodzinny, że nie ma przerw między grobami. Powód nic nie mówił przy pierwszej rozmowie na temat tego czy chce grób rodzinny czy inny. Na cmentarzu była z powodem po tym jak powód zaczął kwestionować możliwość urządzenia grobu w miejscu zarezerwowanym. Numeracja grobów była zrobiona dopiero w 2012 r. Rezerwacja jest aktualna. Rezerwacja miejsca jest przeważnie przy grobie, który już istnieje. Rzadko zdarza się, aby ktoś rezerwował grób wolnostojący, w oderwaniu od grobu już istniejącego. Koszt rezerwacji był 100 zł. Zapłata nie oznacza, że rezerwuje się grób rodzinny, bo grób rodzinny tworzy sobie sam zainteresowany. W praktyce osoba urządzająca kolejny grób nie zachowuje nawet 20 cm odległości, chce, aby pochówek był jak najbliżej, aby były jak najmniejsze koszty przy stawianiu pomnika. Odległość zależy od rodziny. Rozbiera się wówczas istniejący pomnik i robi się tzw. dochowanie.

Powód potwierdził, że M. S. (1) zaproponowała mu, aby dokonał rezerwacji grobu obok rodziców oraz że decyzję taką podjął po namyśle. Zeznał również, że przy rezerwacji nie mówił, że chce grób rodzinny, czy grobowiec. Nie rozumie

skąd w (...) wszyscy mówili o grobie rodzinnym. Dokonując rezerwacji liczył na to, że grób dla członków rodziny urządzi w odległości pół metra od grobu rodziców.

Zeznaniom powoda Sąd dał wiarę w ograniczonym zakresie, mianowicie w jakim korespondują one z zeznaniami świadków strony pozwanej. W pozostałej części pominął te zeznania przy dokonywaniu ustaleń faktycznych jako sprzeczne z zeznaniami świadków oraz nieudowodnione.

Znajdujący się w aktach sprawy materiał dowodowy wskazuje, że na etapie zawierania umowy, której przedmiotem była rezerwacja grobu głębinowego na Cmentarzu Komunalnym w L. przez powoda doszło do niedoprecyzowania przez powoda o jaki grób mu chodzi. W tym zakresie istnieje zgodność pomiędzy zeznaniami świadka M. S. i samego powoda B. Z., który przyznał, że nie precyzował o jaki grób mu chodzi.

Jedyny sporządzony na tę okoliczność dokument pisemny, mianowicie pokwitowanie przyjęcia opłaty za rezerwację (k.7), przedstawiony przez powoda na udowodnienie swoich twierdzeń, wskazuje jedynie, że powód dokonał rezerwacji miejsca obok K.K. Z. Potwierdzają to też zeznania świadków i samego powoda. Użyte tu sformułowanie „obok K.K. Z.” nie jest jednoznaczne, a już na pewno nie przesądza, że wolą stron umowy był objęty zamiar zarezerwowania miejsca oddalonego 0,5 m od grobu rodziców powoda.

W omawianym zakresie przekonująca jest argumentacja strony pozwanej, znajdująca wsparcie w zeznaniach świadków – pracowników strony pozwanej, odnośnie istniejącej praktyki przy rezerwacji grobów. Świadek M. S. zeznała, że w praktyce typowo dzieje się tak, że rezerwacje są dokonywane w związku z już istniejącymi, konkretnym grobami, właśnie po to by urządzić groby rodzinne. Według definicji zamieszczonej w § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (DZ.U.2008.48.284), grób rodzinny to grób przeznaczony do składania dwóch lub więcej trumien za zwłokami lub urn. Z § 13 rozporządzenia wynika, że w grobach rodzinnych trumny mogą być umieszczane piętrowo, jedna pod drugą lub składane obok siebie na jednym poziomie. Korzyści płynące z urządzania grobu rodzinnego to przede wszystkim mniejsze koszty przy stawianiu pomnika, spowodowane mniejszą powierzchnią. W praktyce więc zainteresowani urządzeniem grobu rodzinnego dążą do zachowywania jak najmniejszych odległości między grobami, tj. mniejszymi niż wynikające z § 13 rozporządzenia. Z zeznań M.S. wynika też, że rzadko jest tak, by ktoś rezerwował grób w oderwaniu od konkretnego grobu już istniejącego. Nie ma też różnicowania wysokości opłaty za rezerwację przy pojedynczych grobach ziemnych i grobach rodzinnych.

W świetle takich ustaleń oraz dowodów przedstawionych przez strony nie ma podstaw do przyjęcia, że Gmina nie wykonała zobowiązania, albowiem obok K.K. Z. jest miejsce wolne, traktowane przez Gminę jako zarezerwowane dla powoda. Wynika to z zeznań świadków, jak i elektronicznej karty grobu (k.54-55). Powód nie wykazał, że nie istnieje możliwość urzędzenia w tym miejscu grobu głębinowego i w rezultacie zorganizowania pochówku członków rodziny powoda, obok K.K. Z.. Nie wykazał też, że gmina dwukrotnie sprzedała to samo miejsce uniemożliwiając powodowi urządzenie grobu na zarezerwowanej powierzchni.

Wbrew stanowisku powoda nie wynika to z rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (DZ.U.2008.48.284). Rozporządzenie to określa minimalne wymiary grobów, w zależności od ich rodzajów (groby ziemne, murowane, rodzinne, katakumby, kolumbarium), jak i szerokość przejścia pomiędzy grobami (co najmniej 0,5 m). Biorąc pod uwagę zapis § 11 ust. 3 rozporządzenia odnośnie minimalnych wymiarów grobów rodzinnych (szerokość 1,8 m = 0,8 m + 0,2 m + 0,8 m), należy uznać, że nie zostało dowiedzione przez powoda, iż w okolicznościach niniejszej sprawy nie istnieje możliwość urzędzenia grobu ziemnego obok rodziców powoda. Niekwestionowane przez strony odległości, wynikające ze zdjęcia na k. 30, w połączeniu z przyznaną przez powoda okolicznością, iż grób jego rodziców ma 1 m szerokości, prowadzą do wniosku, że przy zachowaniu wymaganej przez § 13 rozporządzenia odległości minimalnej 0,5 m od grobu Śp. J. M. w kierunku grobu Śp. K.K. Z., pozostaje 0,98 m. W połączeniu z 1 m szerokości wykorzystanej na grób rodziców powoda daje to szerokość 1,98 m, co wypełnia kryteria przewidziane w rozporządzeniu dla grobu rodzinnego.

Dowodem na okoliczność niewykonania zobowiązania przez stronę pozwaną nie są również orzeczenia, jakie zapadły w postępowaniu karnym. Sąd cywilny w żadnym zakresie nie jest związany ustaleniami faktycznymi i ich oceną prawną dokonaną w toku postępowania karnego. Przeciwnie, samodzielnie ustala fakty i dokonuje ich oceny prawnej.

Przechodząc do analizy podstawy prawnej powództwa należy zauważyć, że Sąd nie jest związany podstawą prawną powództwa wskazaną przez powoda, dlatego w świetle okoliczności faktycznych przywołanych na uzasadnienie powództwa, Sąd powinien rozważyć taką podstawę prawną, która dla powoda jest najbardziej korzystana.

Powód, ostatecznie reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, był niekonsekwentny w sposobie precyzowania swoich roszczeń, gdyż upatrując źródła odpowiedzialności strony pozwanej w niewykonaniu zobowiązania domagał się zapłaty kwoty 3 500 zł, którą raz nazywał odszkodowaniem, a raz - z uwagi na formułowanie tezy o istnieniu szkody emocjonalnej - należało traktować także jako zadośćuczynienie.

Po pierwsze należy zauważyć, że reżim odpowiedzialności kontraktowej, tj. z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.), na jaki powoływał się powód, przewiduje tylko i wyłącznie rekompensatę szkody majątkowej, a nie istnieje możliwość dochodzenia na tej podstawie zadośćuczynienia za krzywdę niemajątkową.

Przesłankami odpowiedzialności z art. 471 k.c. są, występujące kumulatywnie:

- 1) niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania,
- 2) szkoda majątkowa, rozumiana jako uszczerbek polegający na różnicy w stanie majątkowym pomiędzy stanem istniejącym przed zdarzeniem wyrządzającym szkodę a po tym zdarzeniu,
- 3) związek przyczynowy pomiędzy niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania a szkodą,
- 4) wina dłużnika.

Biorąc pod uwagę to co powiedziano dotychczas należy stwierdzić, że powód nie wykazał żadnej z przesłanek odpowiedzialności kontraktowej. Do tego co już zostało powiedziane wyżej należy jedynie dodawać, iż powód nie przedstawił też żadnego dowodu świadczącego o poniesieniu szkody majątkowej oraz uzasadniającego jej wysokość na 3 500 zł.

Ponieważ Sąd nie jest związany podstawą prawną powództwa wskazaną w pozwie, a powód na uzasadnienie swojego żądania przywołał okoliczność istnienia szkody emocjonalnej, należało rozważyć też zasadność domagania się przez powoda zadośćuczynienia za krzywdę.

W ocenie Sądu szkoda emocjonalna to w rzeczywistości krzywda, rozumiana jako całokształt negatywnych konsekwencji towarzyszących naruszeniu dóbr osobistych jednostki, ma ona charakter niemajątkowy. Żądanie zasądzenia określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia wymaga wykazania przez powoda, że bezprawne i zawinione naruszenie jego dobra osobistego spowodowało powstanie krzywdy.

Powoływanie się przez powoda w niniejszej sprawie na istnienie szkody emocjonalnej, przy jednoczesnym akcentowaniu, że powód był szczególnie związany z rodzicami i że zależało mu na grobie w bliskiej odległości od rodziców, spowodowało, że Sąd zakwalifikował żądanie powoda również jako żądanie zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną naruszeniem takiego dobra osobistego jak prawo powoda do grobu.

Prawo do grobu to prawo człowieka, aby jego zwłoki znalazły się w wybranym przez niego miejscu, w szczególności w grobie rodzinnym obok osób mu bliskich (wyrok SN z dnia 13 lutego 1979 r., I CR 25/79, OSNC 1979/10/195, wyrok SN z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 66/10, <http://www.sn.pl>). Jest to dobro osobiste, które podlega ochronie prawa cywilnego na podstawie art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. W razie zawinionego naruszenia tego dobra pokrzywdzony może żądać zadośćuczynienia pieniężnego. Należy jednak pamiętać, że samo jeszcze stwierdzenie naruszenia dobra

osobistego nie jest jednoznaczne z istnieniem krzywdy podlegającej rekompensacie pieniężnej. Istnienie krzywdy, podobnie jak istnienie naruszenia dobra osobistego, należy wykazać.

W ocenie Sądu, powód nie udowodnił przesłanek odpowiedzialności strony pozwanej w omawianym zakresie. Skoro nie wykazał, że nie ma możliwości zorganizowania grobu w zarezerwowanym miejscu, to jest to równoznaczne z niewykazaniem naruszenia prawa powoda do grobu. Wątpliwości budzi też motywacja powoda, który z jednej strony powołuje się na bliskie relacje z rodzicami i wielki emocjonalny ładunek uczyć jakie towarzyszą w warunkach wiejskich kwestii rodziców, pochówku rodziców oraz miejsca grobu, a z drugiej strony przyznaje, że pomysł na zarezerwowanie miejsca obok rodziców nie pochodził od powoda, zaproponowała mu to znajoma urzędniczka gminna, na co powód przystał, ale nie od razu, tylko po pewnym namyśle. Zdaniem Sądu rzutuje to na wiarygodność twierdzeń i zeznań powoda, bo poddaje w wątpliwość czy powód w ogóle odniósł jakikolwiek uszczerbek emocjonalny w związku z przedmiotową sprawą.

Sąd oddalił wniosek powoda – zgłoszony na rozprawie w dniu 20 lutego 2014 r. – o określenie terminu na złożenie zdjęć nagrobka, jaki powód postawił swoim rodzicom w ostatnim czasie, celem wykazania, że jest za mało miejsca dla powoda na pochówek. Zgodnie z § 14 w/w rozporządzenia na grobach można ustawiać nagrobki o wymiarach nieprzekraczających granic powierzchni grobu. Zatem powód stawiając nagrobek powinien był uwzględnić właściwą powierzchnię grobu. W efekcie wniosek ten potraktowano jako nieistotny.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 471 k.c. i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.